

„Szeretek a pillanatnyi helyzetekhez igazodni”

**Beszélgetés
Vajda Jánossal**

*A bennünket körülvevő világ mindannyiunkra más hatással van. Ugyan-
azt nézzük, de mást látunk. Amikor a körülöttünk lezajló társadalmi, kul-
turális, természeti folyamatok keltette ingerek egy alkotásra termett, érzé-
keny bensővel találkoznak, az eredmény egy mű megszületése lesz. Vajda
Jánost természetfotósként ismeri a szakma, holott sajátos felvételein
a táj- és állatfotók mellett az embereket és az épített környezetet is meg-
örökíti. Ahogy fogalmaz: „mindent, ami elém kerül, fotózom, és a termé-
szetbe, mint a kezdetekkor, ma már leginkább csodálkozni és gyönyör-
ködni járok”. Legutóbbi kiállításán fekete-fehér természetfotók kerültek
falra, a színek elhagyása e műfaj keretein belül szokatlan. – sl – ▶*

– *Miként kerültél kapcsolatba a fényképezéssel?*
– Apám maga is fotózott, a választás kézenfekvő volt, mikor először kezembe adta az első Zenitemet. Körülbelül harmincöt éve fényképezek. Az első tíz év útkeresés volt, a technika tanulásáról és a felszerelés összeállításáról szólt. 1980-ra, mire az első Canont megvettem, kerültem megfelelő technikai tudás birtokába. A magam laborálta papírképeken, a vetített diákon szép lassan kezdtem felfedezni azt a világot, amit az exponálás pillanatában belül is látni véltem. Innen kezdve merem képeimmel a külvilág elé lépni. Klubokba társultam, hogy továbbképezhessem magamat. 1984–86-ban jöttek az első sikerek, ezt követően több nemzetközi díjat is elnyertem. A Nimród Fotóklubnak tizenhárom évig a titkára voltam. 2004-ben felvettek a Fotóművészek Szövetségébe.

– *Kezdetől fogva a természetfényképezés volt a szakterületed?*

– Nem. Bár a céloom az volt, hogy idővel minél magasabb színvonalon műveljem a természetfotózást, amikor elkezdtem a fényképezést, hamar rádőbentem, hogy technikai tudás és felkészültség nélkül nem lehet ezt a műfajt űzni. Az élővilághoz történő közelkerülést csak a természeti folyamatok megismerése teszi lehetővé. Gyakorlatilag egészen addig, amíg nem éreztem magam teljesen biztosnak és nem rendelkeztem megfelelő eszközökkel, nem fotóztam a természetet. A változás nagyjából 1984 környékén következett be, és a soknak tűnő, elvesztegetettnek hihető időt egyáltalán nem bánom. Annak ellenére, hogy mind a mai napig természetfotósnak könyvelnek el, én nem tartom magamat csak annak. Ha valaki végignézi a képeket a honlapomon, láthatja, hogy több ágát is művelem a fotonak. Az, hogy a természetfotóval értem el a sikereket, más dolog.

– *Népszerű a műfaj. Mivel lehet kiemelkedni?*

– A természetfotó azért különösen népszerű, mert vannak olyan területei, amelyeket bárki tud művelni, gondolok itt elsősorban a táj- és a közelfényképezésre. Ezek nem feltétlenül kívánnak különleges technikai hátteret, de

pont ezért azon részei a műfajnak, amelyek nagyon könnyen elsikélyesednek. Sokan művelik, de nem mindenki jól. Újat mutatni nehéz, ebben Szarka Klárával értek egyet, aki szerint egy kép akkor válik igazán értékke, ha önmagunkat is megpróbáljuk belecsempészni, és elszakadunk attól, hogy csak a természetet mutassuk be. Ehhez viszont kell egy bizonyos mértékű vizuális kultúra, és el kell tudnunk vonatkoztatni a természettől. Fontos szerepe van a dokumentatív vagy értékmegőrző jellegű felvételeknek is, de gondolatok nélkül nem leszünk képesek túllépni a szokványos kereteken. Meggyőződésem, hogy a fotózást – műfajtól függetlenül – ki zárólag tudatosan lehet csinálni.

– *Mitől lesz benne az ember egyénisége a képekben?*

– A képeimre rá lehet ismerni, ez tény. Most került a kezembe a Baricz Katival készített remek interjú, aki a cikkben jól megfogalmazta a kérdés válaszát. Őt ismételnem felesleges lenne, mert én is csak azt mondhatnám. A kötődéseim sokfélék, és nem csak a természetből adódnak. A stílusra hatással van az élettapasztalat, a könyvek, a zenék, az évek, évtizedek alatt kialakult vizuális kultúra. Beszólnak a kiállítások, a képzőművészeti tárlatok, a közös képelemzések, bírálatok. Jó fotóssá akkor tud valaki válni, ha a valóságon keresztül megpróbálja önmagát tükrözni. Erre nincs recept, ez egyszerűen jön. Sokszor megkérdezik egy jól komponált kép kapcsán, mennyire volt tudatos a helyszínen a képszerkesztés. Ez nem tudatos, sokkal inkább ösztönös, vagy talán inkább reflexszerű. Mint ahogy egy jó autóvezetőnek sem kell a váltások ritmusára figyelni, hanem egészen egyszerűen felméri a helyzetet, és tudja, éppen mit kell csinálnia. Ez pontosan így van a fotózásnál is. Utólag persze már el lehet mondani, miért ezt a gyűjtőtávolságot választottuk, és így tovább.

– *Itthon ritka a fekete-fehér természetfotó.*

– Kevesen űzik, valóban. Amikor a régi nagy nevek, Tildy Zoltán, Nagygyörgy Sándor fényképezték a természetet, kényeserűségéből választották a fekete-fehér filmet, mert nem álltak rendelkezésre jó minőségű

gú színes nyersanyagok, fényképezni viszont kellett. Nem kisebbítve Tildy érdemeit, de míg a képeim nyilvánvaló ez a kényszer, Nagygyörgynél előtérbe került az anyaghoz való alkalmazkodás, azaz a téma fekete-fehérben látása és kiválasztása. Engem korán megfogtak a fekete-fehér természetfotók, arról nem beszélve, hogy a fényképezés technikáját a saját fekete-fehér laboromban sajátítottam el. Rengeteg filmet hívtam elő, rengeteg nagyítást készítettem, így gyorsan ráéreztem arra, hogy már a felvétel előtt fekete-fehérben lássam a színes témát, sőt, az egész folyamatot, az expozíciótól a laborálásig. Fekete-fehérben ismerkedtem meg a természetfotózás fortélyjaival, így kialakult a természetet fekete-fehérben is figyelő képi látásmódom, ami azóta is, mondjuk úgy, a védjegyem.

– *Már a felvétel pillanatában eldől, hogy fekete-fehér vagy színes lesz a kép?*

– Igen, sőt, mióta digitális géppel is dolgozom, nagy gondot fordítok arra, hogy már az exponálás előtt átállítsam a gépet. Rengeteg a fekete-fehér fotóm, de ha valamit színesben látok, azonnal váltok. Viszont ugyanez igaz fordítva is.

– *A digitálist sokan áldják, sokan átkozzák.*

– Én inkább áldom.

– *Miért?*

– Kényelmes, gyors, tiszta. Hosszú éjszakákat töltöttem a vegyszerek között, rengeteg időmbe és energiámba került, míg az elképzeléseimet meg tudtam valósítani. Digitális esetében minden lépés elvégezhető tisztán, világosban. A különféle képfeldolgozó programok mellett ráadásul olyannyira kinyílnak a távlatok, amennyire korábban ez elképzelhetetlen volt. Aztán ott a rugalmasság, hiszen egy kártyán belül annyiféle beállítást alkalmazhatok már a felvétel pillanatában, amihez régen öt-hat gépet kellett volna magammal vinnem, különféle filmekkel.

– *A digitális magával hozta az elkényelmesedést is, a majd utólag hozzáállással pont a tudatosság veszik el. A helyszínen történő döntés nagyfokú profizmust feltételez. Jelentett ez dilemmát?*

– Kezdetben igen, ezt a kísérletezés szüntette meg. Amire az első digitális gép a kezembe került, már túl voltam a dilemmákon. Kialakult egyfajta váltóképesség, amire – megmondom őszintén – büszke vagyok, mert több fotóstól is hallottam, hogy erre képtelenek, nem tudnak látni szürkében. Még akkor sem, ha köd van, pedig akkor minden szürke.

– *Talán filmnél kényeszerűbb, de digitálisnál...*

– Amikor nekiállok portrézni, hacsak nincs jelentősége, eszembe sem jut színesre fotózni. A RAW-konvertáló programok rengeteg módosítási lehetőséget kínálnak, például a színhőmérséklettel

játszogatva további hatásokat érhetek el. Nem véletlenül csinálom meg már a helyszínen fekete-fehérben. A helyszíni kontrollnak, az LCD-n vizontlátott monokróm képnek nagy a jelentősége a lehető legjobb végeredmény szempontjából.

– *A manipulált kép már nem biztos, hogy természetfotó...*

– A természetfotóhoz az alapvető beállításokon túl nem nyúlok hozzá. Ha ennél többet akarok egy képből kihozni, azt már nem nevezem annak, és nem is jut eszembe természetfotó-pályázatokon indítani. Az az alkotói szabadságom ugyanakkor megvan, hogy megpróbáljam önmagamot és elképzeléseimet visszaadni.

– *Mennyire elfogadott a fekete-fehér természetfotó?*

– A legutóbbi Az Év Természetfotósa pályázat-

ra adtam be ilyen képeket, de nem kerültek a falra. Elég nagy még az ellenérzés idehaza, talán ideje volna átvenni a BBC Wildlife tematikáját, ahol külön fekete-fehér kategóriát is indítanak.

– *Márpedig ha riportban jó, miért ne lehetne itt is természetes.*

– Ettől válik mássá, és nincs mese, egy semmitmondó kép nem mutat fekete-fehérben sem. A színek elhagyásával a formák, a fények kerülnek előtérbe. Fontos a témaválasztás, a megvilágítás. Ha a témában eleve ott a feszültség, ezt a fekete-fehér tónusvilággal tovább lehet erősíteni.

– *Külföldön ez is elfogadottabb, kézenfekvőbb.*

– Érdemes megnézni a reklámfilmeket, egyre-másra jönnek a fekete-fehér szpotok. A fekete-fehér fényképezés újra a reneszánszát éli. A Kodak most fog leállni a fekete-fehér filmekkel, egy argentin

milliárdos pedig felvásárolta a teljes készletet, hogy egy bizonyos vevőkört még el tudjon látni fekete-fehér filmmel.

– *Előre elgondolt témákat dolgozol fel, vagy spontán módon fényképezel?*

– Vannak előre elképzelt képeim, amelyeket szeretnék megcsinálni, de nem mindig jönnek össze, sőt! Sokszor mászkálok fényképezőgéppel, szeretek a pillanatnyi helyzetekhez igazodni.

– *A digitálisnál nem hiányzik a nagy látószög?*

– Dehogyan, a 17-esem miatt van még filmes gépem. Abban a pillanatban, hogy lesz full frame-es vázám, abbahagyom a filmezést.

– *Mennyire lehet kiadott labormunkával az embernek olyan képe, amelyet elképzelt?*

– Ebben a kedvezőtlen tapasztalatok miatt soha nem hittem. Előfordult, hogy a leexponált filmemet ►

elvittem egy laborba, majd miután kézhez kaptam a róla készült képeket, csak azt kérdeztem magamtól, te jó isten, ezt csináltam? Úgy döntöttem, inkább megtanulom. Ma már nagyon kevesen fognak labort berendezni, de a számítógép segítségével egészen a végtermékig minden munkafolyamatot kézben lehet tartani. Ez fontos, mert nem biztos, hogy meg lehet értetni valakivel, mi is az elképzelésünk, sokkal egyszerűbb, ha mi végezzük. Mindenkinek azt javaslom, hogy próbálja meg felhasználói szinten elsajátítani a digitális képfeldolgozást, mert ez legalább olyan fontos, mint maga a fényképezés. Miért? Egy digitális géppel ugyanúgy vázlatot készíthünk, mint a festők régen, és otthon, utólag építjük rá önmagunkat, a pillanatnyi intuíció hatására kialakult elképzeléseinket.

- *Viszont ha a vázlat nem jó...*
- Akkor az nem ér semmit, ez tény. Mindenképpen fontos, hogy olyan anyagot kapjunk, amellyel utólag lehet dolgozni.
- *Mi a véleményed a kép vágásáról?*
- Gink Karcsi bácsi annak idején azt mondta, édes fiam, a fényképész legfontosabb munkaeszköze az olló. S ha kell, akkor át kell tudni vágni átlóban is. A filmnek és a képezőlapnak van egy adott oldalaránya, aminek a kép nem mindig felel meg. Véleményem szerint, ha az egyik oldalról vágunk, az maximálisan befér. Adódhatnak olyan helyzetek,

amikor annyira gyorsan játszódik le egy történet, hogy nincs mód pontosan komponálni. Tudjuk azt is, hogy nem minden gép keresője 100%-os, ergo nem látunk mindent, ami a felvételre kerül. Ezekben az esetekben kénytelenek vagyunk utólag korrigálni. A durva vágásokat ugyanakkor nem szeretem, ha egy kép 20-30%-a maradna csak meg, akkor azt keresztsbe kell vágni. De nagyjából 70-80%-os vágásig el lehet menni, ha kell. Vaskalapos dolognak tartom, hogy meg kell mutatni mindent, ami a felvételkor rákerült a képre.

– *Van, aki a specializálódásra szavaz, míg mások több témában is otthon vannak. Utóbbiak közé tartozol te is.*

– Szerintem csak így lehet, ugyanis aki nem él nap mint nap a természetben, az, gondoljunk bele, akkor tud csak fényképezni, ha nagy ritkán kijut. Itt élünk a városban, körülvesz minket egy csomó esemény, és ha azzal mindig képi, fotós kapcsolatban vagyunk, edzettségben tartjuk magunkat. Amikor aztán eljutunk a természetbe, nincs problémánk, mert benne vagyunk egy állandó, folyamatos gyakorlatban. A másik meggyőződésem, hogy csak egyvalamit fényképezni az embert csőlátásúvá teszi, szerintem mindent kell fényképezni. Így lehet csak szélesebb rálátásunk a világra, és amit a természetfotónál megtanult valaki, azt a portréfényképezésnél is tudja kamatoztatni. ◀

FOTO MOZAIK • 2007 január

Sigma SD14 – márciusban

Tavaszcél

Hihetetlenül hangzik, de bizony már közel öt év is eltelt, mióta az SD9, a világ első Foveon X3 érzékelős D-SLR fényképezőgépe megjelent. Mint minden újonc, számos problémával küzdött, a javítások ellenére az igazi változást a két évvel később piacra dobott SD10 jelentette. A Sigma bajonett hátránya, hogy kizárólag a gyártó saját optikai csatlakoztathatók rá, ezért a két nagy rendszerét használók minden bizonnyal soha nem fognak áttérni rá.

A 4,6 megapixeles hasznos felbontás csak elsőre tűnik kevésnek, hiszen a 20,7x13,8 mm-es érzékelőn felsorakoztatott (ekkor) elemi cellaszám már többször bebizonyította, hogy A/4-es nyomatokhoz is elegendő. Ugyanakkor a Foveon érzékelőn kívül a Sigma SD14-nek nincs kiemelkedő vonzereje. Bár a korábbi vázak nem készítették jpeg képeket, ma ez nem érdem, hanem követelmény. A 63 mm-es, de csak kb. 224x168 pixeles LCD-n felhasználóbarátra sikeredett a menü, a váz gyorsasága alapján azonban nem riporteri feladatokra teremt a gép. Mesteri ugyanakkor a Sigma porvédő megoldása. Az érzékelő elé egy üveglap került, így a por nem jut be az érzékelőbe; a rá tapadt kis szennyeződések pedig nem képeznek éles foltot a képen.

A Photokinán bemutatott, novemberi érkezéssel beharangozott SD14 esetében a legújabb információ, hogy a gép 2007 márciusánál előbb inden bizonnyal nem kerül a szaküzletekbe. Az ok egy hardverrész cseréje, amiről a cég egyik vezető munkatársa számolt be.

„Digitális tartozékok

?”

SanDisk

Pl.: SanDisk Extreme III CF, SD és MemoryStick kártyák. Extrém gyorsaság*, extrém kapacitás**, extrém megbízhatóság***, extrém garancia****

- * 20 MB/sec
- ** 8 GB-ig
- *** adatmentő szoftver, -25 °C – +85 °C működési tartomány
- **** 10 év

„Persze, hama!”

Tartozékok legszélesebb választéka, multimédia – fotó – videó – audió

Keresse a szaküzletekben.

hama

A megfelelő megoldás

www.hama.hu